

18. Токарева А. И. Формирование содержания непрерывного профессионального образования специалиста сферы швейного производства в системе «лицей-колледж»: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Токарева А. И. – Невинномысск, 2005. – 230 с.

19. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.

РЕЗЮМЕ

Л. И. Короткова. Компетентностный подход к профессиональной подготовке квалифицированных работников швейного профиля.

Одним из стратегических направлений реформирования отечественного образования является внедрение компетентностного подхода, что усиливает практическую ориентированность образования, его предметно-профессиональный аспект, подчеркивает роль опыта, умений практически реализовать знания, решать задачи. Именно такой подход в системе профессионально-технического образования обуславливает пересмотр содержания обучения в соответствии с требованиями общества и европейскими стандартами, сохранение опыта и достижений отечественной подготовки кадров для швейной отрасли на современном этапе.

Ключевые слова: компетентностный подход, компетенции, ключевые компетенции, компетентность, профессиональная компетентность, профессиональная компетентность квалифицированного рабочего.

SUMMARY

L. Korotkova. Competence approach to professional training of skilled workers of sewing profile.

The introduction of competence approach is one of the strategic directions of reforming the national education which could increase the practical orientation of education and subject-professional dimension; the appliance of competence approach could underline the role of experience, implement the knowledge and solve the problems. Precisely such an approach in the system of vocational education determines review the content of training according to society's demands and the European standards, and also offers approaches to saving of experience and achievements of national training system for sewing industry.

Key words: competence approach, competence, key competencies, professional competence, professional competence of qualified workers.

УДК 371.134:79–057.875(045)

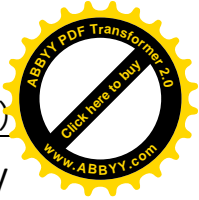
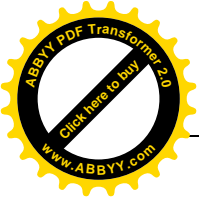
А. В. Леоненко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ФОРМУВАННЯ СОКІЛЬСЬКОЇ МОДЕЛІ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито зміст та основні принципи побудови Сокільської моделі фізкультурної освіти. Обґрунтовано можливість її використання як сучасної інноваційної педагогічної технології у підготовці майбутніх учителів спортивних спеціальностей.

Ключові слова: Сокільський рух, модель, молодь, ідеологія, виховання, духовний розвиток, фізичний розвиток.

Постановка проблеми. Нові завдання фізкультурної освіти у XXI столітті вимагають застосування у широкому контексті інноваційних педагогічних технологій, які базуються на фундаментальних епістеміологічних і герменевтичних аспектах педагогіки і дидактики, пов'язаних з мистецтвом розуміння і високою комунікативною культурою. Постає потреба у конституюванні множинності освітніх траєкторій, для яких характерна варіативність методик, що активізують розумову діяльність і творчо організовують освітній простір. Тому, на наш погляд, найбільш перспективною інноваційною технологією фізичного виховання нації є модель відтворення Сокільського руху.

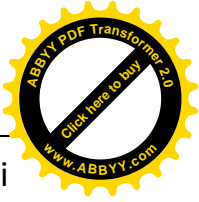
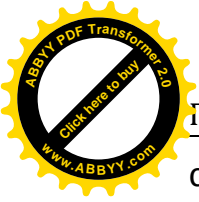
Аналіз актуальних досліджень. Тривалий феномен успіху Сокільської системи освіти змусив українських та зарубіжних науковців провести дослідження у цій сфері. Вивченню цього питання присвячено багато педагогічних та соціологічних праць. Вітчизняні дослідники (О. Вацеба, Є. Приступа, О. Лях-Породько) звертали увагу на розвиток реформаторського Сокільського руху в європейському вимірі з метою виявлення важелів та чинників, які сприяють прогресивному просуванню фізкультурних освітніх реформ. Проте науковці майже не розглядали щодо питання можливості застосування позитивного Сокільського досвіду для проведення реформаційних фізкультурних процесів в Україні.

Мета статті – розкрити зміст та основні принципи Сокільської моделі фізкультурної освіти.

Виклад основного матеріалу. Найважливішими компонентами змісту Сокільської моделі фізкультурної освіти є:

– вивчення історичних традицій фізкультурної освіти за часів існування Сокільства. Світоглядна інтерпретація ідей Сокільства може слугувати основою для відкритого й цілісного сприйняття та усвідомлення світу. Чим повніше навчання відображає постнекласичну науку і нове філософсько-світоглядне осмислення її результатів, тим більше його відвертість, тим глибше його вплив на того, хто навчається. Щодо цього немає необхідності декларувати тільки етнічні принципи фізичного тіловиховання, які багато в чому пов'язані з емпіричним розвитком фізичної культури в Україні [3];

– інтеграція різних способів засвоєння людиною знань про фізичну культуру і спорт: педагогіка, психологія, мистецтво, філософія, медицина,

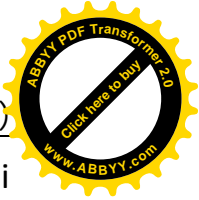
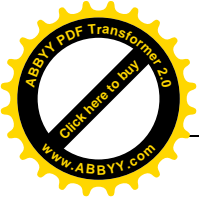

спортивні дисципліни та ін. Розвиток інтеграції спирається на холістські (холізм розкриває цілісність світу) тенденції розуміння об'єктивної реальності як у науці, так і у філософії (У. Гейзенберг, А. Ейнштейн, І. Прігожин). Сучасна фізкультурна освіта як наука про опанування людиною знань про себе повинна забезпечити об'єднання різних засобів її освоєння, тим самим збільшили її творчий потенціал для вільних й осмислених дій, цілісного відкритого сприйняття й усвідомлення необхідності вивчення більш широкого спектра наук.

Інтеграція різних способів опанування людиною фізкультурної освіти, розвиток холістських процесів у науці дотепер не знайшли необхідного відображення у сучасній фізкультурній освіті. Це позначається на подальшій наочній диференціації наукового знання як засобу досягнення ефективності навчання. Система фізкультурної освіти поки що сліпо наслідуює диференціації наук (анатомія, біохімія, фізіологія тощо не мають міжпредметних зв'язків з широкою практикою формування доступних різновікових знань про себе). Вузька спортивна спеціалізація і професіоналізація призвели до фрагментарності знань, відчужених від людини, яка займається аматорською фізичною культурою.

Сокільська система фізичного виховання пропонує комплексне оволодіння людиною практичними вміннями та знаннями: акробатика, гімнастика, однокористування тісно переплітаються з духовним та моральним вихованням людини, її патріотичною підготовкою, вмінням знаходити себе у колективі рівним та за потреби стати лідером у своєму товаристві [2];

– включення у процеси фізкультурної освіти часів Сокільства, синергетичних уявлень про духовну і фізичну культуру, розвиток яких розуміється не як лінійний, однонаправлений процес, пов'язаний з необхідністю, а як процес, що передбачає можливість вибору одного з багатьох шляхів, що визначається випадковістю. Безлад, нестійкість, хаос не є, з погляду синергетики, якимось руйнівним, деструктивним відхиленням від магістрального шляху еволюції, а є необхідним її етапом, конструктивним початком, що веде до організації нових, складніших структур Сокільської системи фізичного виховання. Виховання стійкості, патріотизму, сміливості та інших вольових якостей, притаманних Сокільству, інколи не вистачає у сучасній багатогранній психологічній підготовці юних спортсменів;

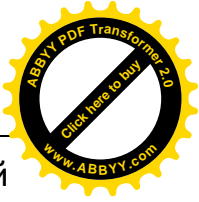
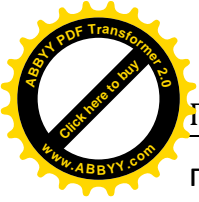

– вільне користування різними інформаційними системами, які сьогодні відіграють у фізкультурній освіті таку ж важливу роль, як і безпосереднє спілкування з викладачем або тренером. Синергетична теорія переконливо довела, що розвиток можливий тільки у відкритих системах, які постійно обмінюються із зовнішнім середовищем речовиною, енергією й інформацією. Переробка, інтеграція різної інформації приводить виникнення нових форм організації і упорядкованості (що і становить процес самоорганізації). Недоліки і неповнота використаної інформації призводять до загибелі системи.

Обсяг знань, який накопичений у сфері фізичної культури, постійно зростає, що у свою чергу викликає великі труднощі. Отже, важливо знайти загальні уніфікуючі ідеї і принципи, щоб упоратися з величезною кількістю інформації. Мабуть, ця проблема пов'язана не тільки з пошуком загальної уніфікуючої схеми, але й передусім з розвитком інформаційної сфери, можливістю оперативного використання, зберігання і переробки інформації, включенням фізкультурної освіти в єдиний інформаційний процес. Саме на цьому наполягали перші «соколи», які зуміли налагодити видання газет, журналів, книг про ідеологію та методики Сокільського фізкультурно-спортивного руху [1].

Останнім часом з'явився новий вид електронного спілкування: електронна пошта, комп'ютерна конференція, телекомунікаційний зв'язок, що забезпечують доступ до віддалених баз даних. Комп'ютерні системи володіють надзвичайною привабливістю завдяки швидкості і доступності залучення до спілкування необмеженого кола учасників, відвертості цієї спільності, що дає можливість залучити будь-якого школяра, будь-якого фахівця до розв'язання проблем.

У результаті бурхливого розвитку математичного моделювання, обчислювального (на комп'ютерах) експерименту, комп'ютерної графіки відкриваються можливості для нового синтезу, відео-, аудіо- і текстуальних засобів передачі наукової фізкультурно-спортивної інформації. Завдяки зануренню людини у віртуальні реальності, що моделюються комп'ютером, здібності творчої уяви та інтуїції отримують нові імпульси до розвитку. Візуалізація спортивних знань на комп'ютерах може слугувати містком між гуманітарними, природничими і спортивними науками. Тому одним із напрямів розвитку сучасного Сокільського руху може стати ідея створення повної системи інформатизації фізкультурно-спортивної освіти,

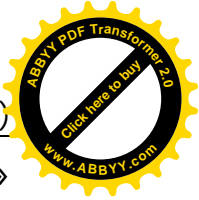
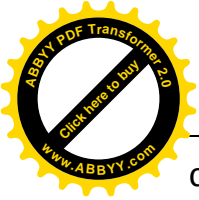
популяризації здорового способу життя, що забезпечить дистанційний доступ до банку необхідної історико-традиційної та сучасної-інноваційної фізкультурно-спортивної інформації;

– особиста спрямованість процесу навчання і виховання, тобто за основу береться не соціум як цілісна система, а людина з її неповторністю як постійне джерело стихійності, невпорядкованості і водночас – джерело розвитку. У «Соколі» людська індивідуальність виступає основою суспільних зв'язків людей. Складність і різноманітність завдань, що виникають перед «соколами», вимагають індивідуальної ініціативи, а отже, й індивідуальної різноманітності. Саме тому вільний розвиток індивідуальності є умовою для соціалізації у системі Сокільського виховання. Для відкритої системи фізкультурної освіти це положення виступає визначальним чинником, тоді як класична модель фізкультурної освіти дотримується жорстких норм (тренер, учитель завжди правий; вихованця поважають тільки тоді, якщо він досягає певного результату), що уніфікують людську індивідуальність.

Особистий образ власного тіловиховання формується через систему понять фізичної культури, тому світоглядні категорії завжди мають соціокультурне вимірювання і визначають характер практичного застосування набутих фізичних навичок у життєдіяльності людей;

– Сокільська модель фізкультурної освіти передбачає зміну ролі наставника: перехід до спільних дій у нових ситуаціях. Основою реалізації сучасної фізкультурної освіти, відкритої майбутньому, слугує новий тип соціальних відносин, який припускає взаємну допомогу, співпрацю і співтворчість. Ситуація спільного творчого освоєння світу, коли учасники процесу об'єднуються в єдину структуру, що володіє властивостями функціонально орієнтованого навчального середовища, дозволяє реалізувати освітні моделі, оптимальні для кожної людини. Наставники у «Соколі» повинні бути завжди разом із своїми вихованцями: у навчальному процесі, на тренуваннях, святах. Вони разом вирішують життєві проблеми, зберігають традиції та єдність зв'язків між «соколами» [5].

Цілісність і багатовимірність процесу виховання «соколів» передбачає постійний творчий пошук адекватних методів і технологій утворення, успішне застосування яких залежить від наставника групи, його індивідуальних особливостей та інтересів. Вибрати оптимальний варіант можуть тільки ті, хто навчається з метою самовдосконалення,

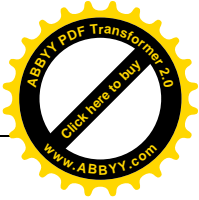
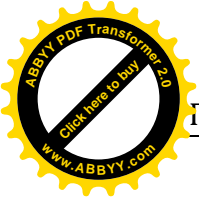

самовираження, самореалізації. Результати наших досліджень у «Соколі» виявили, що більшість наставників мали труднощі: а) під час перебудови позиції особистості у взаємовідносинах з тими, хто навчається (від авторитарного управління до спільної діяльності і співпраці); б) під час переходу від переважної орієнтації на репродуктивні навчальні завдання до орієнтації на продуктивну і творчу розумову діяльність. Навіть за високого рівня професійної і спортивної майстерності найважчими завданнями були зміна особистої установки, розвиток і становлення співтворчості у процесі освітньої діяльності. Тому нашими рекомендаціями для початкової діяльності наставників у «Соколі» було вивчення виховного досвіду тих осіб, які вже тривалий час працюють у «Соколі» [4].

Сокільська система здатна змінити не тільки зміст, але й методи навчання, які вживаються зазвичай (запланована передача знань, правила вирішення завдань тощо у процесі навчання), є сенс використовувати у поєднанні з методами конструкції (автономії структур знання в індивідуальному людському мозку і свідомості, а також і колективній свідомості в результаті спільної творчої взаємодії у групі тих, то навчаються). Навчання, засноване на принципах сокільства, можна розглядати як стимулююче: «сокіл» завжди повинен пам'ятати про те, що він є «сокіл».

У житті багато, якщо не все, починається зі школи, а у школі все починається з учителя. Кожен час має свого вчителя. Кожен час ставить до нього нові вимоги. Застосовуючи Сокільську модель фізкультурної освіти, ми запропонували підготовку майбутнього вчителя фізичної культури на принципах Сокільства.

Висновки. Оптимальна Сокільська модель учителя фізичної культури – це абстрактна теоретична конструкція, що становить систему необхідних, взаємопов'язаних і взаємозумовлених компонентів, які повинні бути сформовані у студентів спортивних спеціальностей педагогічних ВНЗ під час навчально-виховного процесу, а в подальшому – удосконалюватися впродовж усієї практичної роботи. Таким чином, Сокільська модель фізкультурної освіти передбачає інтеграцію всіх способів освоєння людиною світу, включення синергетичних уявлень у процес фізкультурної освіти, користування різними інформаційними системами для оптимізації самоосвіти, особисту спрямованість процесу навчання, зміну ролі викладача, який не тільки професійно викладає свій предмет, а й виконує роль наставника та повинен бути взірцем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бріжатий О. В. Становлення та розвиток Сокольського руху на Сумщині як форма фізичного та духовного розвитку молоді / О. В. Бріжатий, А. В. Леоненко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : збірник наукових праць / [під ред. С. С. Єрмакова]. – Х. : ХХПІ, 2001. – № 3. – С. 10–14.
2. Вацеба О. М. «Соколи» та «Січі» – провісники Національної Армії / О. М. Вацеба // Військо України. – 1993. – Ч. 2–3. – С. 90–94.
3. Грушевський М. Сучасне сокільство й наука нашої минувшини / М. Грушевський // Громадський вісник. – 1923. – 17 січня. – Ч. 12. – С. 6.
4. Леоненко А. В. Передумови виникнення та розвитку Сокольського руху / А. В. Леоненко // Молода спортивна наука України : зб. Вип. 7. Т. 1. – Львів : ЛДІФК, 2003. – С. 118–119.
5. Підлісний В. І. Парадигма Сокольського виховання майбутнього вчителя фізичної культури / В. І. Підлісний, О.В. Бріжатий, А.В. Леоненко. – Суми : Вид-во «Мак Ден», 2011. – 142 с.

РЕЗЮМЕ

А. В. Леоненко. Формирование Сокольской модели физкультурного образования.

В статье раскрыто содержание и основные принципы построения Сокольской модели физкультурного образования. Обоснована возможность ее использования как современной инновационной педагогической технологии в подготовке будущих учителей спортивных специальностей.

Ключевые слова: Сокольское движение, модель, молодежь, идеология, воспитание, духовное развитие, физическое развитие.

SUMMARY

A. Leonenko. Forming of Sokol model of physical education.

Maintenance and basic principles of construction of Sokil'skoy of model of athletic education open up in the article. Possibility of its use is marked as modern innovative pedagogical technology in preparation of future teachers of sporting specialities.

Key words: Sokol motion, model, young people, ideology, education, society, spiritual, physical development.

УДК 37.013.78

О. В. Лобова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ УКРАЇНИ (XX століття)

У статті висвітлено основні етапи становлення та розвитку вітчизняної системи загальної музичної освіти ХХ ст. Стилю охарактеризовано діяльність провідних музикантів-педагогів цього періоду та їхній внесок у розвиток музичної педагогіки школи. Визначено дидактичні положення та методичні ідеї, які є актуальними для сучасної музичної освіти школярів.

Ключові слова: загальна музична освіта школярів, становлення та розвиток системи освіти, підручник з музики.